İlgi çeken bir söz söylenmeye görsün zaman içinde ses dalgası gibi yayılır. Kulaktan kulağa dilden dile geçer. Sonunda güzel bir ya da bir kaç öykünün içine oturur.

Tüyleri yolunmuş tavuğun öyküsü de böyledir. Öyküde üç kişi, ahali ve ahalinin toplandığı yer vardır. Birinci kişi toplantı yerinde aralarında ikinci ve üçüncü kişinin de olduğu ahaliye insanın tanımını sorar. İkinci kişi "insan iki ayağı üzerinde duran hayvandır" tanımını önerir. Üçüncü kişi, "o halde bu insandır" diye tüyleri yolunmuş bir tavuğu toplantı yerine salar. Bir rivayete göre, ikinci kişi tanımına "geniş tırnaklı"yı ekler.

* * *

Çatıdan bir kiremit düştüğünde sorumlusu kimdir? Evet düşen kiremittir, ama kimse kiremiti sorumlu tutmaz. Kiremit masumdur.

Masumiyet, ne yaparsan yap sorumlu olmamandır.

Yerinden oynamış kiremitin üzerine serçe konmuştur. Kiremit kayıp düşmüştür; ama sorumlu serçe değildir. Serçe masumdur.

Bir süre önce fırtına kopmuş kiremiti yerinden oynatmıştır. Fırtına çıkmasaydı kiremit yerinden oynamayacak ve nihayetinde düşmeyecekti; ama sorumlu fırtına değildir. Fırtına masumdur.

Rembrandt. 1630. Jeremiah Lamenting the Destruction of Jerusalem

Yıllar önce çatı aktarılmış, aktaranların dikkatsizliğine gelmiş sonradan düşecek olan kiremit iyi yerleştirilmemiştir. Aktaranlar kiremitin düşmesi için hiçbir şey yapmamıştır; ama masum değildir. Kiremitin düşmesinde sorumlulukları vardır.

Daha da geriye gidildiğinde çatının tasarımında ve inşaasında çalışanlar da masum değildir. İleride dikkatsizlik olabileceği, fırtına çıkabileceği, kuşların konup uçabileceğini hesaba katarak çatıyı ona göre kurmaları gerekirdi; kiremitin düşmesinde onların da sorumlulukları vardır.

* * *

Göründüğü kadarıyla bu dünyada insandan gayrısı masumdur. İnsanı insan yapansa günahtır.

* * *

Bir kadının iki çocuğu vardır. Onları yalnız başına bırakıp da bir yere gitmez. İnsanlık hali bu mecbur kalmıştır, gitmesi gerekir. Ne yapsın, çocuklara ne olursa olsun dışarı çıkmamalarını sıkı sıkı tembihler.

İki çocuk evde yalnız kalmışlardır. Olmaz olur perde yanmaya başlar. Söndürmeye çalışırlar, söndüremezler. Çocuklardan biri evi terk etmeye karar verir; tüm sorumluluğu üzerine alıp diğerini de kolundan tutup çıkarır.

Çocuklar, birinin öncülüğünde dışarı çıkma yasağını çiğnemişlerdir. Anne çocukları cezalandıracak mıdır, bağışlayacak mıdır? Yoksa yasağa rağmen, daha önce yangın konusunda anlatılanlardan, yangının hızla yayılabileceğini ve evden bir an önce çıkmaları gerektiğini çıkarsayıp en doğrusunun bu olduğunu anladığı için öncülük yapan çocuğu gururla göğsüne mi bastıracaktır?

* * *

> Günah, anne ve yangından kaçan çocuklarının öyküsünden anlaşılabilecekten daha karmaşıktır.
>
> Öyleyse “Yiyin” emri şehvet tuzağı içindir. Ondan sonra “İsraf etmeyin” emriyse iffettir.
>
> Kişide mahmûlün bih/şehvet bulunmazsa, mahmûlün aleyhin/sabrın varlığı mümkün olmaz.
>
> Senin sabretme zahmetin bulunmazsa, şart olmaz; o zaman karşılığı gelmez.
>
> Ne güzeldir o şart; ne hoştur o karşılık, o gönül okşayan ve can katan karşılık!
>
> Âşıkların sevinci ve üzüntüsü odur; hizmetin karşılığı ve ücreti de odur.
>
> Sevgiliden başkası seyredilirse aşk değildir; boş sevdalıktır.
>
> Aşk, alevlenince baki olan sevgiliden başka ne varsa hepsini yakan alevdir.
>
> Mevlâna

Çocuklar, yangın olmasa da evden çıkar ya da evde yasak olan şeyleri yapar. Sonra da bir sürü bahane uydurup, şirinlikler yapıp bağışlanmayı bekler. Günah için durum öyle mi? Günah söz konusu olduğunda saklamak, saklanmak olanaksızdır.

Daha önce bellemiş olduğu kurallara göre günah olanı yapmamakta ısrar şeytanın işidir. Günah insanidir ve herkes işleyebilir. İnsanın işlediği günah ya dayanılmazdır ya da kaçınılmazdır.

Dayanılmaz çekicilikte olan günaha kapılanlar konuyu bulanıklaştırsa da marifet –yangında evden çıkan çocukların yasağı çiğnemesi gibi– kaçınılmazlaşan günahı fark etmektir.

Bağışın sınırı yoktur. Kaçınılmaz durumlarda tövbe, hesabını vermektir; dayanılmaz durumlarda, kendini güçlendirerek Hakim'in bağışının sınırsızlığına sığınmaktır.

Benim acizane görüşüm odur ki terazinin diğer kefesinde aşk vardır. Bağışın ölçüsü kendisi ölçülemeyen aşktır.

* * *

Aklın Kuşku Hali'nin dizgisini tamamladık, kapağını hazırladık ve günahıyla sevabıyla matbaaya gönderdik.

Konusu «insan»la ilgili olunca «günah»a değinmeden olmuyor.

"Okumalısın ve olabildiğince çok okunmasını sağlamalısın" diye düşünüyorum.